

Peaminister Kristen Michal

Koopia: rahandusminister Jürgen Ligi; haridus- ja teadusminister Kristina Kallas

Rektorite Nõukogu ja Eesti Teaduste Akadeemia ühispöördumine: Eesti peab seisma Euroopa teadus- ja innovatsiooni rahastuse kärpimise vastu

13. oktoober 2026

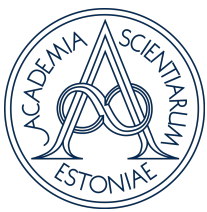
Austatud peaminister

Rektorite Nõukogu ja Eesti Teaduste Akadeemia paluvad Teil mitte toetada Euroopa Liidu 2028–2034 eelarve kokkulepet, mis kärbib teaduse ja innovatsiooni rahastamist Euroopa Komisjoni ettepanekuga võrreldes. Kavandatud kärped süvendavad Euroopa mahajäämust üleilmses konkurentsisis. Kui Eesti taganeb samal ajal avaliku teadus- ja innovatsiooni rahastuse 1% kokkuleppest ja vähendab teadusele ja innovatsioonile suunatud tõukefondide vahendeid ilma neid asendamata, süvendame omakorda Eesti mahajäämust Euroopa sees. Eesti peab seisma teadusinvesteeringute kasvu eest nii Euroopas kui ka kodus.

Üldine ohuhinnang Eesti teadus- ja innovatsioonisüsteemile

Euroopa võime globaalselt konkureerida sõltub sellest, kas suudame luua uusi teadmisi, arendada tehnoloogiaid ja hoida andekaid inimesi. Teaduse ja innovatsiooni rahastamise kärpimine suurendab ohtu, et Euroopa jääb tehnoloogia ja suure lisandväärtusega tootmise arengus teistest maha. See vähendab ka Eesti ettevõtete kasvuvõimalusi ja suurendab meie sõltuvust mujal loodud lahendustest. Eesti on seni olnud EL teadus- ja arendustegevuse programmist “Euroopa Horisont” netosaaja - iga euro, mis Eesti on sisse pannud, oleme mitmekordselt tagasi saanud. Positiivne mõju on olnud ettevõtetele, ülikoolidele, teadusasutustele, riigile, KOV-idele ja teistele sektoritele. Kui “Euroopa Horisonti” kärbitakse, vähenevad ka Eesti asutuste ja ettevõtete välisraha kaasamise võimalused. Seetõttu palume Teil kärpele vastu seista ning toetada Euroopa Parlamendi ja Euroopa teadusorganisatsioonide taotlust tagada Euroopa Horisondi eelarveks 200 miljardit eurot.

Eesti jaoks lisandub teine oht. Riikliku teadus- ja innovatsiooni rahastuse hoidmine vähemalt 1% tasemel SKPst ja teadusele suunatud tõukefondide vahendid loovad eeldused, et meie teadlased ja ettevõtted suudaksid Euroopas edukalt konkureerida. Tõukefondide riigiplaani koostamisel, millega riiklikke teadus- ja innovatsioonitoetusi

juba kärbiti, seati ootus kaasata väiksema riikliku panuse kompenseerimiseks rohkem välisraha Euroopast. Senisest 1% kokkuleppesest loobumine ja tõukefondide vähendamine ilma kindla asendusrahastuseta nõrgestaksid ettevõtteid, teadusrühmi, järelkasvu, taristut, teadmussiiret ja konkurentsivõimet. Väiksem kodumaine panus tähendab ka nõrgemat võimet Euroopa konkurssidelt raha võita ja läbirääkimiste nimekirja kohaselt mõjutab ka otseselt ligipääsu meetmetele. **Nii riskime kahekordse mahajäämusega: Euroopa jääb maha maailmas ja Eesti omakorda Euroopas.**

Rektorite Nõukogu ja Eesti Teaduste Akadeemia toetavad Euroopa ülikoolide võrgustiku The Guild 12. oktoobri avaldust „The European Council must choose Europe“. Euroopa ei saa saavutada tehnoloogilist iseseisvust, suuremat tootlikkust ega tugevamat julgeolekut, vähendades investeeringuid teadmistesse, millest need eesmärgid sõltuvad. [1]

Samuti oleme sama meelt Euroopa Ülikoolide Assotsiatsiooni EUA 13. oktoobri pressiteates tooduga, et teadus, innovatsioon ja konkurentsivõime kannavad ebalproportsionaalselt suurt osa täiendavatest kärbetest. See on vastuolus Euroopa enda seatud eesmärkidega ja ka lirimaa eesistumise läbirääkimiste dokumendis toodud Euroopa arengu põhialusega.

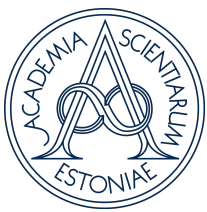
Nii Euroopas kui ka Eestis süveneb vastuolu sõnade ja eelarveotsuste vahel: teadusele ja innovatsioonile seatakse üha suuremaid ootusi majanduse, konkurentsivõime ja julgeoleku tugevdamisel, samal ajal kärbitakse nende täitmiseks vajalikku rahastust. Eesti peab seisma selle eest, et eelarveläbirääkimistel kaitstaks ka tulevase kasvu eeldusi. [4]

Sama järeldust toetab The Guildi, Euroopa Ülikoolide Assotsiatsiooni EUA, CESAERI, Coimbra Groupi, EU-LIFE'i, LERU ja YERUNi ühise arutelu raport „Investing in what makes Europe strong“. Raport rõhutab, et Euroopa koostöö vajab tugevaid riiklikke teadussüsteeme ning Euroopa rahastus ei korva ebapiisavaid riiklikke investeeringuid. Seitse organisatsiooni taotlevad Horisondile vähemalt 200 miljardit eurot jooksevhindades, kaitstud eelarvet ning tasakaalu alusteaduse ja innovatsiooni toetamise vahel. [2, 3]

Konkreetsed murekohad läbirääkimistekstis

Järgmised viited lähtuvad lirimaa eesistumise läbirääkimistekstist ST 13922/26. Esitame murekohad selle punktide järjekorras.

Punktid 13–14 ja 19 ning punkt 100 — teaduse ja innovatsiooni eelarve peab olema kaitstud

Punkt 14 võimaldaks mitmeaastaste programmide indikatiivsest rahastamismahust kuni 20% kõrvalekallet ning punkt 19 näeb ette iga-aastase poliitilise prioriteetide seadmise. Horisondi eelarve on punktis 100 samuti indikatiivne. Palume seista selle eest, et Horisondile oleks siduv minimaalne rahastamismaht ja prognoositav iga-aastane rahastus. Uusi prioriteete tuleb rahastada lisavahenditest, mitte teadusele juba lubatud raha ümber suunates. Projektirahastus on niigi riskantne, aga kui sellele lisandub ka eelarve kogumahu ebamäärasus, jäävad paljud algatused liigse riski tõttu käivitamata.

Punktid 32–45 — Eesti teadus- ja innovatsioonivõimekuse arendamiseks peab jääma raha

Riiklike ja piirkondlike partnerluskavade suur paindlikkus jätab teaduse konkureerima paljude vahetute kuluvajadustega. Punkt 45 lükkab osa raha programmeerimise perioodi sisse. Palume seista selle eest, et kavades oleks tagatud teaduse, järelkasvu, taristu ja teadmussiirde järjepidev toetamine, ning kindlustada see ka Eesti jaotusotsustes. Eesti saadava EL raha kogusumma säilitamisest ei piisa, kui selle sees kaob teadus- ja innovatsioonisüsteemi arendamise rahastus.

Punktid 88–90 — väikeriigil peab olema tegelik võimalus konkureerida

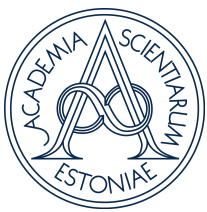
Konkurentsivõime fondi IPCEI projektide ja nende jätkuprojektide toetamise sidumine riikliku kaasrahastamise ja oluliste erainvesteeringutega võib anda eelise suurema rahalise võimekusega riikidele. Palume mitte toetada fondi teadus- ja innovatsioonivõimaluste kärpimist ning nõuda rakendustingimusi, mis võimaldavad ka väikeriikide teadusasutustel ja ettevõtetel projekte juhtida. Eesti peab tagama oma osalemiseks vajaliku kaasrahastamise.

Punkt 97 — Horisondi teaduslik iseseisvus tuleb säilitada

Horisondi tihe sidumine konkurentsivõime fondiga peab aitama teadustulemusi rakendada, säilitades mõlema programmi eesmärgid ja iseseisvuse. Palume kaitsta teaduslikku tipptaset, alusteadust, varajases arengujärgus koostööuuringuid ning kõigi teadusvaldkondade osalemist. Kui rahastame peamiselt juba turule jõudvaid lahendusi, jäävad järgmised läbimurded sündimata.

Punktid 98–99 — rahastuspuudujääk ei tohi süvendada mahajäämust

Alates 2030. aastast seotaks osaluse laiendamise sihtriikide ja üleminekuriikide ligipääs võimekuse kasvatamise meetmetele avalike TAI-investeeringute nominaalse

aastakasvuga. Riiklike investeeringute kasvatamine on seetõttu hädavajalik. Tingimuse rakendamine vajab siiski selget metoodikat ja üleminekureegleid, et EL rahastusperioodi vahetusest tingitud ajutine langus ei võtaks ligipääsu just võimekuse parandamiseks mõeldud meetmetele. Eesti peab ühtlasi tagama, et EL toetuste vähenemine ei põhjustaks avaliku teadus- ja innovatsiooni rahastuse langust. Vastasel korral saab Eesti teadus- ja innovatsioonisüsteem kahekordse hoobi.

Punkt 100 — Horisondi kavandatud kärpega ei saa nõustuda

lirimaa ettepanek vähendab Horisondi eelarvet komisjoni pakutud 175 miljardilt 158,2 miljardile eurole jooksevhindades: kärbe on 16,8 miljardit eurot ehk 9,6%. Küprose eesistumise juunikuise ettepanekuga võrreldes lisandub 9,7 miljardi euro suurune kärbe. Euroopa Parlamendi taotletud 200 miljardi euro tasemest jääb puudu 41,8 miljardit eurot. Palume Teil kärpele vastu seista ning toetada parlamendi ja Euroopa teadusorganisatsioonide taotlust tagada Horisondile 200 miljardit eurot. [4]

Punkt 105 — Erasmus+ rahastust tuleb kaitsta

lirimaa ettepanek säilitab Erasmus+ eelarve 4,1% kärpe komisjoni ettepanekust. EUA hinnangul ohustab see üliõpilaste ja töötajate õpirännet ning rahvusvahelist koostööd. Need võimalused on olulised ka Eesti üliõpilastele rahvusvahelise kogemuse pakkumiseks ja teadlaste järelkasvuks. Tänapäevane Erasmus+ rahastuse tase ei ole piisav ja erinevalt paljudest teistest riikidest, oleme Eestis vähendanud või kaotanud kõik Erasmus+ välised mobiilsustoetused. Palume seista kärpe vastu ja toetada EUA taotlust suurendada Erasmus+ eelarve 60 miljardi euroni jooksevhindades. [4]

Palume Teil seista nende põhimõtete eest 15.–16. oktoobri Euroopa Ülemkogul ja järgnevatel läbirääkimistel ning tagada nende kajastumine Eesti läbirääkimispositsioonis. Sama järjekindlust vajame Eesti otsustes: pidada kinni avaliku teadus- ja innovatsiooni rahastuse 1% kokkuleppest ning tagada teadusele ja innovatsioonile suunatud tõukefondide vähenemisel asendusrahastus. Euroopa peab suutma konkureerida maailmas ja Eesti Euroopas. Mõlemad eesmärgid eeldavad kasvavaid investeeringuid teadusesse, innovatsiooni ja suurendavad konkurentsivõimet.

Lugupidamisega

Rektorite Nõukogu esimees Ülle Jaakma

Eesti Teaduste Akadeemia president Mart Saarma

Viited pöördumise juurde

Läbirääkimistekst: Euroopa Liidu Nõukogu dokument ST 13922/26, eelkõige punktid 13–14, 19, 32–45 ja 88–100 ja 105 ning eelarvetabel lk 51. Summad ja punkti viited lähtuvad pöördumise koostamiseks esitatud dokumendist.

[1] [The Guild — The European Council must choose Europe, 12.10.2026](#)

[2] [Seitsme organisatsiooni ühise arutelu raport, 09.10.2026](#)

[3] [Seitsme organisatsiooni ühisavaldus, 09.09.2026](#)

Raport [2] võtab kokku 9. septembril 2026 Brüsselis toimunud arutelu. Tegemist on sündmuse raportiga, mitte eraldi empiirilise uuringuga.

[4] [EUA — MFF: Horizon Europe hit by additional proposed cuts, EU member states must protect investment in R&I and education, 13.10.2026](#)